

**TÜRKİYE' DE SEBZE
VE MEYVE ÜRETİMİ**

Ülkemizde üretilen yıllık sebze-meyve miktarı yıllık 43 ile 45 milyon ton arasındadır. Dünya ölçeğindeki üretim göz önüne alındığında, Türkiye, dünyadaki toplam sebze meyvenin yüzde 4 civarında bir bölümünü üretmektedir. Dünyada üretilen incirin yaklaşık % 27'si, kayısının % 17'si, Kavunun % 12'si, karpuzun % 11'i, yeşil fasulyenin % 14'ü, patlıcan ve domatesin % 9'u, turunçgillerin % 13'ü ülkemizde üretilmektedir. Dünya sebze üretiminde Türkiye'nin payı ise %3 dolayındadır. Türkiye'de yaş sebze-meyve üretiminin yalnızca % 5'i dışsatıma konu olmaktadır. Aynı oran İspanya'da % 45, İsrail'de % 31'dir. Bu anlamda, üretilen yaş sebze ve meyvenin % 95'i ülke içinde kalmakta, bu miktarın % 25-30'u ise tüketim merkezlerine ulaşmadan çürümektedir.

Yaş sebze ve meyve ticareti, bu ürünlerin üretimi ile uğraşan üreticileri, üretici birlikleri ve kooperatifleri, taşıyıcıları, aracı ve komisyoncuları, toptan ve perakende çalışan tüccarları, dışsatımcı ve dışalımıcıları, yerel ve merkezi kamu örgütünü ve en önemlisi bu ürünlerin tüketicisi konumundaki geniş halk yığınlarını çok yakından ilgilendirmektedir.

Üyesi olmayı hedeflediğimiz AB açısından bakıldığında ise, ülkemizin sebze üretimi AB-25 ülkelerinin toplam üretiminin yüzde 20'si, meyve üretimi ise yüzde 40'ı civarındadır. Bu önemli bir rakamdır; ne var ki, bu üretimin yalnızca yüzde 7-8'i ihraç edilebilmektedir.

Dünyada en fazla üretilen ve tüketilen sebze ve meyveler

- Dünyada en fazla üretimi yapılan meyveler portakal ve mandalina. Turunçgillerin dünya genelinde üretimi 62 milyon ton.

- Dünyada meyve üretiminde 40-44 milyon ton ile ikinci sırayı muz alıyor. Muzu, en fazla Brezilya ve Meksika üretiyor.

- Dünyanın en çok üretilen üçüncü meyvesi, elma. Dünyanın her yerinde yetişen elma, toplam 40 milyon ton üretiliyor.

- Armut dünyada 9,4 milyon tonla en fazla üretilen dördüncü meyve. Armudu ise en çok Asya ülkeleri yetiştiriyor.

- Limon, 6,6 milyon ton ile dünyada en çok üretilen altıncı meyve oluyor. En fazla Amerika ve İtalya üretiyor.

- Dünyada en fazla yetiştirilen beşinci meyve şeftali alıyor. 8,6 milyon ton üretilen şeftaliyi en çok İtalya ve ABD üretiyor.

Türkiye' nin Yıllar İtibariyle Sebze Üretimi (Ton)

Ürün Adı	2003 Üretimi	2004 Üretimi	2005 Üretimi
Patates	5.300.000	800.000	4.090.000
Domates	9.820.000	9.440.000	10.500.000
Karpuz	4.215.000	3.825.000	3.970.000
Lahana	721.750	700.950	675.900
Hıyar	1.780.000	1.725.000	1.745.000
Patlıcan	935.000	900.000	930.000
Kavun	1.735.000	1.750.000	1.825.000
Havuç	405.000	438.000	388.000
Marul	350.500	377.000	424.000
Karnabahar	108.000	110.000	117.000
Biber	1.790.000	1.700.000	1.829.000
Ispanak	220.000	213.000	238.000
Taze Fasulye	545.000	582.000	555.000
Kuru Soğan	1.750.000	2.040.000	2.070.000

Türkiye' nin Yıllar İtibariyle Meyve Üretimi(Ton)

Ürün Adı	2003 Üretimi	2004 Üretimi	2005 Üretimi
Muz	110.000	130.000	150.000
Üzüm	3.600.000	3.500.000	3.850.000
Elma	2.600.000	2.100.000	2.570.000
Armut	370.000	320.000	360.000
Şeftali	470.000	372.000	510.000
Kayısı	460.000	320.000	860.000
Kiraz	265.000	245.000	280.000
Vişne	145.000	138.000	140.000
Kivi	5.500	4.000	8.000
İncir	280.000	275.000	285.000
Çilek	150.000	155.000	200.000
Nar	80.000	73.000	80.000
Erik	210.000	210.000	220.000
Ayva	110.000	80.000	100.000

Türkiye' nin Yıllar İtibariyle Narenciye Üretimi (Ton)

Ürün Adı	2003 Üretimi	2004 Üretimi	2005 Üretimi
Portakal	1.250.000	1.300.000	1.445.000
Mandalina	550.000	670.000	715.000
Limon	550.000	600.000	620.000
Greyfurt	135.000	135.000	150.000
Turunç	2.650	2.500	3.000

Dış Ticaret:

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) istatistiklerine göre Türkiye'nin 2005 yılında toplam ihracatı 73,4 Milyar dolardır. Yaş meyve ve sebze ihracatı ise 974,3 milyon dolar gibi düşük bir düzeyde kalmıştır. Ayrıca, Meyve ve sebze mamulleri ihracatı 777,2 milyon dolar, kuru meyve ve mamulleri ihracatı ise 632.3 Milyon dolar olmuştur. 35,4 milyon dolar olan kesme çiçek ihracatını da hesaba katarsak, bu sektördeki toplam ihracat 2,4 Milyar dolara yükselmektedir.

Buna göre, sektörün toplam ihracat içindeki payı yüzde 3,3'e, tarım ürünleri ihracatı içindeki payı ise yüzde 26'ya ulaşmaktadır. Bu sektördeki ithalatımız ise, genelde ülkemizde yetiştirilemeyen tropik meyvelerle sınırlıdır.

Yine yaş meyve ve sebze ile çiçekçilik sektöründe ihracat iadesi uygulamasına gidilmektedir.

Mevcut durumda;

- Portakal, mandalina, greyfurt ve elmada 40 \$/Ton, limonda ise 50 \$/Ton,
- Yine bu iadeye ilaveten portakal, mandalina, greyfurt 20 \$/Ton, limonda ise 25 \$/ton,
- Domates ihracatında ise 50 \$/ton, ihracat iadesi uygulanmaktadır.

Sektörün Sorunları:

- Yaş meyve sebzenin çabuk bozulabilir hassas ürünler olması ihracatında bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Ürünlerin ihracatında bazı altyapı eksiklikleri mevcuttur. Bu unsurlar ihracatımızı olumsuz yönde etkilemekte, yeterli seviyede ihracat yapılmasını engellemektedir. Bu eksiklikleri etkin bir tarım politikasının olmayışı, hasat sonrası sorunlar, üretici ve ihracatçının örgütlenememesi, bilgi yetersizliği, finansman sıkıntısı ve nakliye sorunları olarak sıralamak mümkündür.

- Arazilerin miras yoluyla bölünmesi üretim alanlarını sürekli küçültmekte, bu durum da verimliliği olumsuz yönde etkilemektedir. Yaş meyve sebze üretiminin küçük ve dağınık birimlerde gerçekleştirilmekte oluşu nedeniyle, finansman sıkıntısı içinde olan üreticiler, yeni üretim teknolojilerinden yeterince yararlanamamaktadır. Ayrıca üreticilerin eğitim eksikliği, fiyat ve satış garantisine sahip olmamaları, üretimde kalitenin yükselmesini sınırlamaktadır. Bu sebeple ihracatçılar, dış talepler doğrultusunda standartlara uygun, istenilen cins ve miktarda ürün temin edememektedirler.

- Uluslararası standartlara ve tüketici tercihlerine uygun üretim yapılamaması nedeniyle, yurt dışı pazarlarda diğer ihracatçı ülkelerle rekabette zorlanmaktadır. Türk ürünleri, özellikle narenciye, Avrupa pazarında ikame ürün niteliğindedir. Başta İspanya ve Güney Amerika ülkeleri olmak üzere, esas satıcı ülkelerden ürün gelmediğinde Türk ürünleri talep edilmektedir.

- Üretimde gübre ve zirai ilaçların bilinçsiz kullanımı ve hormonlu üretim ihracatımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle zirai ilaç kullanımı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından bir düzenlemeye tabi tutularak reçeteye bağlanmalı ve kontrol altına alınmalıdır.

- Yurtdışı piyasalarda tüketici tercihleri organik tarım ürünlerine kaymaktadır. Bu itibarla anılan ürünlerin üretimi özendirilmelidir. Bu çerçevede, anılan ürünlerin üretim ve ihracatının teşvikine yönelik çalışmalar Müsteşarlığımızca tamamlanmış olup, konuya ilişkin Karar Taslağı, Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu'na sevk edilmiştir.

- İklim koşullarının değişmesi nedeniyle teknoloji desteğine, soğuk hava deposu, paketleme tesisi gibi yatırımlarda altyapı desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

- Yaş meyve sebze ihracatında faydalanılan deniz taşımacılığında ödenen liman ücretlerinin rakip ülkelerde uygulananların oldukça üstünde olması rekabet gücünü azaltmaktadır.
- Ülkemizin mevcut tarım ve ihracat potansiyeli ve giderek artan dünya talebi dikkate alınarak ihracatçılara potansiyel pazarlarda rekabet imkanı sağlanabilmesi ve üretim fazlasının ihracat yoluyla değerlendirilebilmesini teminen başta narenciye ürünleri olmak üzere yaş meyve sebze sektörünün ihracat iadesi sistemi aracılığıyla desteklenmesine çalışılmaktadır.
- İhracat iadeleri sezonluk kısa vade sorunlarını çözmekte ancak yeni türlerin geliştirilmesi yönünde uzun vadeli planların uygulamaya konulmasını engellemektedir. Bu çerçevede; başta narenciye olmak üzere birçok üründe değişik türlerin üretilmesi yönünde çalışmaların yapılması sektörün devamlılığı ve ihracatın artırılmasını sağlamak açısından önem arz etmektedir. Diğer taraftan, anılan ürünlerde başlıca pazarlarımızda tüketici tercihinde yaşanan değişimlere paralel üretim planlaması, sektörün geleceği açısından önem arz etmektedir.

Toptancı Halleri

Toptancı Halleri kuruluş izni daha önce 80 sayılı Kanunla belediyeler tarafından verilmekte iken, 552 sayılı KHK'nin 24.06.1995 tarihinde yürürlüğe girmesiyle bakanlıkça verilmeye başlanmış olup, bu çerçevede 17 Toptancı Halinin kuruluşuna izin verilmiştir.

Toptancı halleri, bugün, büyükşehir belediyeleri ile belediyeler ve/veya gerçek ve tüzel kişiler tarafından birlikte veya ayrı ayrı kurulabilmektedir.

Şu anda ülkemizde

- Belediyeler tarafından kurulmuş 179 adet,
- Özel kişiler tarafından kurulmuş 1 adet toptancı hal bulunmaktadır.

Belediye toptancı hallerinin 69 tanesi il merkezinde, 110 tanesi ilçe ve belde merkezlerinde bulunmaktadır.

03.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile toptancı ve perakendeci halleri kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettiirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek yine Belediyelerin yetkisine bırakılmıştır (madde 15/j).

Belediyeler bu yetkiyi, Bakanlığın 05/04/2005 tarihli 2461 sayılı yazısı uyarınca, 552 Sayılı KHK ve bu Kararnameye istinaden Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan "Toptancı Hallerinin Kuruluş Esasları Hakkındaki Yönetmeliğe" uygun olarak kullanabilmektedirler.

Toptancı Hallerin işlevleri

Üzerinde bu kadar sık oynanmasına karşın, Toptancı Haller Yasası yeterince uygulanmamaktadır.

Örneğin, Türkiye’de üretilen toplam 44 milyon ton sebze ve meyvenin yalnızca 9 milyon tonu, yani yüzde 20’si Hallere girmekte ve kayıt altına alınmaktadır. Geri kalan bölümü, değişik yollarla kayıt dışı işlem görmektedir.

Bu kayıt dışı işleyiş, üretici ve tüketiciye verdiği zararın yanı sıra, önemli bir vergi kaybına yol açmaktadır.

Toptancı hallerde sebze ve meyvenin genel ortalama fiyatı 50 Ykr Perakende satış fiyatı ise 1 YTL olarak hesaplanmaktadır. Bu durumda kayıtdışı işlem gören 35 milyon ton sebze-meyvenin satış değeri 35 milyar YTL yapmaktadır. Bu rakam, yaklaşık 26 milyar dolara denk gelmektedir. Bunun yaklaşık iki buçuk milyar dolarlık bir bölümünü ihraç rakamına sayarsak, bu rakam üzerinden tahsil edilemeyen KDV, stopaj, gelir ve kurumlar vergisi hesaplandığında Hazine’nin kaybının yaklaşık 5 milyar dolar olduğu görülmektedir.

Ancak, bu tahsilatın olması gerekenin çok altında kaldığı bilinmektedir. Yine, yol denetimlerinde çok sayıda sahte fatura, sevk irsaliyesi ve müstahsil belgesi kullanıldığı da bilinen bir gerçektir.

Tabii burada şu soru gündeme gelmektedir: Sebze ve meyvenin üreticiden çıkışı ile tüketiciye ulaşması arasında gerçekleşen bu spekülatif fiyat artışından kimler yararlanmaktadır ve bu haksız kazanç ile kayıt dışı ya da kaçak sebze meyve arasında nasıl bir ilişki vardır?

Hallere giren ürünlerin fiyatını etkileyen aşamalar şöyledir:

Toptancı hallerinde fiyatları artıran komisyoncuların yüzde 8 oranındaki karları ile Devletin aldığı vergiler ile Bağ Kur primleridir. Bazı zamanlarda bu yüzde 8’lik oranın üzerine çıkıldığı bilinen bir gerçektir. Fiyatları artıran bir diğer unsur ise bir malın bazen iki ya da üç halden geçmesidir. Bu takdirde örneğin Mersin Halinde 20-30 Ykr olan portakalın Ankara Haline geldiğinde 25-35 Ykr’a yükseldiğini görüyoruz. Ancak, daha sonrasında bu ürün marketlerde ve manavlarda 1.50 YTL’ye satılmaktadır.

Demek ki, Üreticinin elinden yaklaşık 20 Ykr’a çıkan bir ürün Mersin Halinden ve Ankara Halinden geçtikten sonra en fazla 35 Ykr olmuşken son satış noktasında yaklaşık dört kat fiyat artışına uğramaktadır. Özellikle üreticiden ürünü bahçeden alan toptancı ve marketlerin son satış noktasındaki fiyatlar arasındaki farka bakarsak, bu artış 7-8 kat olabilmektedir.

Toptancı Hallerinin yeterli donanıma sahip olmamaları:

Haller konusunda bir başka sorun da toptancı hallerinin yasaların öngördüğü donanıma sahip olmamasıdır. Yasaların öngörmesine karşın, Türkiye'deki toptancı hâllerinde soğuk hava deposu ile standart ve analiz laboratuvarı bulunmamaktadır. Hallerin denetlenmesi konusunda en büyük engellerden biri de yetki karmaşasıdır.

Haller, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Belediyeler arasında bir yetki tartışmasının içine çekilmiş bulunmaktadır.

Ürünün yalnızca yüzde 20'sinin Hallere girmesi, yasanın yeterince etkili olamadığının bir kanıtıdır. Üretici Birlikleri'nin pazarlama yetkisi kağıt üzerinde vardır. Türkiye Sebze ve Meyve Komisyoncuları Federasyonu, üretici birliklerinin haller olmadan ürün satamayacağını savunarak hallerin ürün fiyatlarının belirlenmesi açısından bir tür borsa görevi gördüğünü savunmaktadır. Ancak, spekülasyon fiyat artışlarının önlenmesinde üreticiden tüketiciye sağlıklı bir zincir kurulması gerekmektedir. Aksi takdirde, üreticiden son derece ucuza satın alınan ürünler bile marketlerde 3-4 katı fiyattan satılmaktadır. Hallerde giriş ve çıkışlarda alınan vergiler, ürün birden fazla hale girdiği takdirde önemli bir fiyat artışı faktörünü oluşturmaktadır.

Hallere giren ürünlerde zorunluluk ve istisnalar

552 Sayılı KHK'ya göre, yaş meyve ve sebzenin belediye sınırları ve mücavir alanlar içerisinde toptan alım ve satımı toptancı hallerde yapılmak zorundadır. Toptancı hal dışında toptan alım ve satım yapılması yasaktır.

Bu kuralın istisnaları şunlardır:

- İhracat edilecek yaş sebze ve meyveler
- Salça, konserve, meyve suyu ve meyve konsantresi gibi sınai üretimde kullanılmak üzere bu işletmelerce satın alınan yaş sebze ve meyveler
- Organik tarım ürünleri
- Üretimde arz fazlası bulunduğu dönemlerde, sektörden gelen talepler de dikkate alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından belirlenen dönemlerde, bazı ürünler.

Ancak, şurası da belirtilmelidir ki, bu tür istisnai uygulamaları zorunlu kılan nedenler, Haller Yasası'nın işleyişindeki bozukluktan çok uygulanan genel tarım politikalarıdır.

Üretici Birliklerine sağlanan imkanlar

552 Sayılı KHK’de “ Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin uygulanmasında, 15/5/1957 tarihli ve 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu uyarınca kurulmuş ziraat odalarına kayıtlı üreticilerce kurulan en az 50 ortaklı kooperatifler ve üst kuruluşlar üretici birlikleri olarak isimlendirilir.” ifadesine yer verilmiştir. Malların, üretici birliklerinden alındığının belgelenmesi halinde toptancı hallerine giriş zorunluluğu aranmamakta olup, üretici birliklerinin bu şekilde yaptıkları alım satımları hale sonradan bildirebilmektedirler. Ayrıca bu KHK’da, üretici birliklerine hal içinde öncelikli olarak yer tahsisinde bulunulacağı hükme bağlanmıştır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca, bugüne kadar toplam 141 kooperatife, yaş meyve ve sebze alım satımına ilişkin belge verilmiştir.5200 sayılı yasaya göre tarımsal üretici birliği olarak toplam 36 adet meyve, 16 adet sebze üretici birliği bulunmaktadır.

Denetim sorunu

552 Sayılı KHK’ya göre Belediyeler, bu KHK hükümleri çerçevesinde gerekli denetim ve uygulamaları yapmakla görevli ve yetkilidirler.

Semt pazarlarının denetim yetkisi ilçe belediyelerine aittir.

Şehrin giriş ve çıkışlarında kurulan kontrol ve denetim noktalarında ise yol denetimleri yapılır.Kontrol noktalarında kolluk kuvvetlerinden, belediye zabıtasından, toptancı halden, bu illerde faaliyet gösteren ticaret ve sanayi odası veya ticaret odası ile ticaret borsasından, o yer ziraat odasından, komisyoncu derneğinden ve defterdarlıktan birer görevli bulundurulur.

Kontrol ve denetim noktalarında araçlar durdurularak;

Müstahsil makbuzu veya fatura, çiftçi belgesi, toptancı hal çıkış faturası,üretici belgesi ve sevk irsaliyesi bulunup bulunmadığı kontrol edilir.

Eksik belgeli veya belgesiz olarak mal nakli ve satışı bu şekilde engellenir ve gerektiğinde bu mallar açık arttırma ile satılır.Ancak, bütün bu önlemlere rağmen, kayıt dışı ürünlerin özellikle büyük şehirlere girişi ve buralarda satışı önlenememektedir. Ülke içi kaçak dolaşımın yanı sıra bir de ülkemize yurtdışından büyük ölçüde kaçak sebze meyve girişi olmaktadır. Kaçak girişin en fazla gerçekleştiği yer, İran sınırındaki giriş kapısıdır. Buradan her gün yaklaşık 40-50 minibüs dolusu elma, armut, kivi, muz gibi meyve ile patlıcan, biber ve benzeri sebze girdiğine ilişkin bilgiler alınmaktadır.

Avrupa Birliğinde Toptancı Haller

Avrupa Birliği ülkelerindeki toptancı hallerine ilişkin uygulamaların bazı ortak özellikleri şunlardır:

- Genel olarak haller bir yönetim birimi tarafından yönetilmekte, bu çoğu kez şirket statüsünde olmaktadır.
- Bu şirketin hissedarlığının büyük çoğunluğunun devlet üstlenmektedir.
- Haller sadece yaş sebze ve meyve değil et balık ürünleri, süt, süs bitkileri gibi diğer mamullerinde alınıp satıldığı yer olarak dikkati çekmektedir.
- Alınıp satılan tüm mallar kayıt altına alınmaktadır.
- Altyapı, standartlaşma bakımından modern anlamda bir görüntü çizmektedir.
- Hallerde ortaya çıkan çöpler geri dönüşümle ekonomiye kazandırılmaktadır.

Bazı AB Ülkelerindeki Hal Örnekleri

Fransa:

- Fransa'da toplam 17 hal içinde yaş sebze ve meyvenin yanında et ürünleri, süt, kuru gıda, lokantalar için hazırlanmış yarı mamul ürünler, çiçek ve süs bitkilerinin de satışına olanak veren bir yapılanma vardır.
- Üretici kooperatifleri, komisyoncular ve hipermarketlerin şubeleri aynı kompleks içindedirler.
- Paris Hali, devlet kuruluşları, Paris Belediyesi, yerel kuruluşlar ve kamu bankası ile toptancı esnafın ortak hisse sahibi olduğu bir şirket tarafından yönetilmektedir.
- Üretici ürettiği malı doğrudan toptancıya satmakta, toptancı ise bu ürünleri toptancı halinde pazarlamaktadır. Her dükkana ait soğuk hava deposu bulunmakta, tüm esnafın faaliyetleri bilgisayar ortamında izlenmektedir.

İspanya:

- İspanya'da 23 adet toptancı hal bulunmaktadır. Madrid halinde; et, kuru gıda ve balık satılan işyerleri ile birlikte 700 şirket faaliyet göstermektedir.
- Haldeki işyerleri soğutma teşkilatı ve modern forkliftlere sahiptir. Ambalajlar karton kutu, plastik dönüşümlü ve az miktarda da ağaçtandır.
- Halde komisyoncular çalışmakta, ancak üreticiler de tüccarlık ve komisyonculuk yapabilmektedir. Halde belediye rüsumu olmayıp sadece kira ödenmektedir.

- Madrid Toptancı Hali, Devletin ve Belediyenin ortaklığında kurulmuş bir şirket tarafından yönetilmektedir.
- 4000 civarında tarımsal kooperatif bulunmakta, bunlar ortaklarına danışmanlık hizmeti ile ürünlerinin pazarlanmasında hizmet vermektedirler.

Öneriler

Yukarıda aktarılan koşullar göz önüne alındığında, yapılması gereken, kayıt içi ürünlerden alınan vergilerin azaltılması, komisyon oranlarının azaltılması, buna karşılık kayıt dışı dolaşımın kayıt altına alınmasıdır.

Ancak bu yapılsa bile, halden çıkan ürünün fiyatının son satış noktasında yaklaşık dört kat artması kabul edilemez. Bu durum serbest piyasa adına da mazur gösterilemez.

Bu tür artışlar rekabetin de ortadan büyük ölçüde kalktığını göstermektedir. Rekabetin ortadan kalkmasında ise büyük marketler zincirinin son satış aşamasında kurduğu egemenlik önemli bir rol oynamaktadır. Bu noktada ya Halden çıkan malın üzerine konacak kar tıpkı komisyoncu karlarının belirli bir orana bağlanması gibi belirlenmeli ya da Üretici Birliklerine yasalarda tanınan haklar kullanılabilir hale getirilmelidir. Ancak şurasını da belirtmek gerekir: Üretici Birliklerinin çiftçinin ürününü pazarlayabilecek hale gelmesi mevcut durumda mümkün değildir. Bu ancak, Devletin destek ve katkılarıyla mümkün olabilir.